

Listy ze současného života v Čechách.

XYZ. V Praze, 6. dubna '94.

Česká situace. — Pohled do budoucna. — Česká cesta. — Sociální demokracie a "Pokroková strana" v Čechách. — Společné proudy. — Ústřední Matice Školská. — Komenský ve Vídni. — Národopisná výstava v Praze. — České divadlo. — Umělecký ruch v Čechách. — Poměry národního hospodářství.

Česká situace. Po Tasillovi, který jak známo padl pro svou volební opravu, nastoupilo v Rakousku ministerstvo "koaliční". Němci, Poláci a šlechta a několika klerikály, kteří všichni tušili, že by Tasillovou volební opravou ztratili řadu mandátů, sloužili se v jediný řetěz, stlačeni z různých stran, vytvořili koalici, t. j. sdružení různorodé, však v jižních otázkách, jako jest udržení staré državy atd. jednolitě. Jest pravda, koalice hned v počátcích soustředila v sobě slušnou většinu. Ba proti koalici výslovně nepostavil se mimo české poslance nikdo. Čechové musili se postaviti proti koalici; postavení jejich dáno bylo novým ministerstvem. Windischgratz ustavuje koaliční ministerstvo, musil počítati s německou levicí, jakož s největším členem koalice a musil jí přiznati také účast ve vládě. Vskak protože stanovisko Němců od programu českého nadobro se líší, tak že kde jsou Němci, nemohou býti Češi, proto musili čeští poslanci na radě říšské postaviti se, stáli-li Němci v koalici, proti této. Toť na bředni. A jasno také, že koalice ovládaná Němci a prodávající Poláky, není Čechům příznivá. Vskak je otázka, jak dlouho nepřetržitě tato potrvá. Věčně nikoli, toť jisto, však kolik let, či kolik měsíců, toho s jistotou určití nelze. *Nerostout se otázka přízně k národu českému pádem, či setrváním koalice, jak jsme již dávno tyrdili.* Slušně býti připravenou na to, že časem koalice pro svou různost praskne, ale dle našeho soudu nenastane pádem jejím Čechům ihned světlo, nýbrž přijde útvar nový, Čechům ještě nepřátelštější.

Zápas o tento nový vládní útvar již již se koná potají. Levice počíná se v koalici roztahovati: komanduje novou volební opravu, čtenářům našim známý na všeobecné právo hlasovací; zakazuje nepatrné splnění slibů, daných slovínským koaličním spojenicím v oboru školství atd. Toto roztahování je zkouška, břitka pro koalici. Hohenwartův klub se mu opírá a jest otázka, kdo v boji zvítězí. Zvítězí-li levice ve své rozpínivosti, přehoupne se záhy přes Hohenwarta a ujme řízení státních věcí v úplnou svou moc. HohenwARTH padne, s ním ministerstvo Windischgratzovo a Rakousko se octne v otáčce Plenerovců.

Padne-li Plener, nahradí ho radikální Němci a od těch tím méně kyne slovanské věci úspěchu. Že by Němci pro osobu Plenerovu zřekli se dominujícího postavení ve sněmovně říšské, tož očekávati naprosto nelze. Vyhledky Čechů jsou proto velmi neutěšené. Ale beznadějně nejsou. Za to dávno již a i dnes výše tvrdili jsme, tak opakujem opět nyní: "Čím výše stoupne míra přikročí české národnosti, tím bližší den našeho osvobození."

Přirozené. Strany protivné, byť dnes zdánlivě v výhodě, chtějí-li se udržeti, musí se odříci samy v sobě všech choutek, které by harmonii jejich dost málo porušiti mohly. A musí se jich odříkati tím spíše, čím výbojněji proti právu Čechů vystoupí. Leč odříkáním tím kopají hrob své vlastní existence a vystupováním proti Čechům hromadí zápalnou látku, která při první příležitosti vybuchne a smete odpírce...

A kdyby ani výbuch nenastal, od páru s tím sebezapráním v koalici, učinil se nemožným i svých voličů. Vizme osud Staročechů! Dostali proto Čechům v opozici vytrvat. — *Vytrvat na každou cenu!* Tím spíše vytrvat, aby proudy v Ulkách stávaly se stále nebezpečnější a ten to, bude-li chtít nebezpečí odstranit, bude muset hledati sílu v polovině naší. A té naší jen u spokojených národů — u národa českého, stanou-li se mu po právu sejměna.

Pohled do budoucna pro Čechy. byt' nebyl tedy okamžitě zábrň, není přece špatný. Po stránce kyne nám najisto doba prospěchu. Rok, či let několik v politice nerozhodují. Ale rozhoduje možnost a oprávněnost požadavků a těch obou česká otázka má vřehovatos míru, jakž pletedě řádky a historie dokazují. Proto všecky snižky, které dnes farisejsky nad našim národem a nad jeho politikou běhají, zasluhují pořádný výprask, neboť jsou to baňy ležavé, které pláší z výdělnu a na objed náuku Čech a jasnou tvatř, byt' dosud s pěti zatatou, mále volati: "My byli, jsme a budeme!" Národ, který má politiky a světové lečníky současně jako jsou Gréggrové, Herold, Vašatý, Podlipný; národ, který má duševní velikány, jakými byli Amos Komenský, Jungmann, Palacký, Šafařík, neb jakými jsou světový poeta Vrchlický, genií Sv. Čech, tvárce Smetana, mistři Dvořák, Bendl, Fibich; národ, který má velikány v umění Čermáka, Brožíka, Márolda, Hynaise; národ, který má krásnou, bohatou zemi, krásnou literaturu, pilný, nebojácný, obětavý lid; národ, který má své mučenníky a jich tisíce zastupců, kteří co den hotovi jsou složit hrdlo pod meč pro drahou zemi — národ, který má historii velikou, jazyk překrásný — ten národ překoná vítězně všechny přikročí dle své hymny: "Marné vaše proti nám jsou vztky!"

Naše cesty k vítězství nejsou ovšem různými vystlány. Jediná správná, Čechům poměry diktovaná cesta je opozice k nynější vládě a ku každé jiné, která nebude mítí ochotu a vůli vyříditi českou otázku, to jest: splniti české tužby státoprávní a zavěsti v Rakousku úplnou rovnocennost a rovnoprávnost všech národů. Ovšem opozice vládě, která jako nyní rakouská má aktivní rozpočet a jejíž finanční prostředky rozmnoží se v brzku následkem zavedení postupné osobní daně z příjmů; opozice k vládě, která má plně pokladny a jejíž vojenská moc není tou dobou ohrožena válkou, opozice taková není snadnou.

Proti takové vládě musí opozice mnohou zbraň nechat ležet, která by se proti vládě deficitové a zemi válkou ohrožené s prospěchem užilo. Proti takové vládě nemůže se také žádná opozice dočeliti rychlých úspěchů. Může to leta trvati, než vytrvá:ým a účelným útokům, vycházejícím ze správného přesvědčení o dobrém právu, podaří se opozici podlomiti to, co takovou vládu drží, a přivesti ji k pádu.

V takovém rozpoložení jest dnes česká opozice a proto nemůže nikdo kdo rozvoj věcí v ráu spravedlivě posuzuje, žádati na této opozici rychlých úspěchů. Ale co může a má žádati jest, aby volila opozice tato takové cesty, které k tomu by vedly, aby národ sjednocenně stál proti vládě, která odepírá mu dávné jeho právo a bojoval za toto právo vytrvale, nie nehledě na okamžitě neúspěchy v tomto boji, ale také se nikdy nespouštíje cíle, v němž hledá svou budoucnost, své duševní a hmotné blaho, svou čest a slávu.

Naším hlavním cílem jest, bychom dodělali se konečně toho, aby české státní právo s potřebami říše uvedeno bylo v soulad a v životě státním aby k platnosti přivedeno bylo. O tento cíl dohodly se všechny strany v

národě, ale voliti cestu k tomuto cíli zřetavila si každá z těchto stran. Při tom opomenuly si vyměnití, že se nemají křivovati tyto cesty a že dokonce na těchto křivotvárných nemají se stavěti členové jedné strany, aby tam podráželi nohy členům strany druhé. Jedná se tu o cíl a nie jiného. Přijde-li kterákoliv strana dříve k cíli tomuto, pak jame ho tím dosáhli všichni a shromáždí se při něm celý národ.

Česká strana konservativní libuje si v tomto způsobu zápasení, brzy to volá, že bez konzervativismu nikdy se nedoděláme státního práva, brzy že podestává výroky našich poslanců, že opouštíjí svatoprávní stanovisko, jako to učinila dra. Heroldovi a prof. Kšizlovi. Jednání takové může býti se stanoviska strany takticky správné, ale že škodí veliké věci, o kterou tu běží, že zdržuje nás všechny od křídleného cíle, nebude nikdo popírati.

Strany maďarské, když bojovaly za uznání státního práva uherského, jinak si v tom počínaly a v tom spočívala záruka, že zvítězí, ale když o to šlo, aby se ustanovil objem tohoto práva, postavily se proti sobě, jedna věce žádaje než druhá, aby tato snadnější dosáhla, čeho žádá. Ještě dnes vidíme v národě maďarském tyto dva proudy a ještě dnes jest výslednicí jejich to, že uherské státní právo stále se novým ustanovením doplňuje a čím dále tím více rozšiřuje.

Nuže budme i my takovými! Vzpomeňme kapitol, druhé u českém národě v našich listech uveřejněných. Sesílujme se v umění a ve všech oborech lidského snažení a s posilou v tom ohledu sesílí i duch našeho opozice, který použitím úřadů, jež občanstvo zastává a moci, kterou má lid, stane se obrem, jehož nižádná světa síla nezdořlá.

Sociální demokracie na kongresu vídeňském vyslovila, že nikdo nesmí se prohlásiti za jejich spolubojovníka kdo k jiné organizaci již náleží a kráčel cestami, které jsou v odporu se zásadami, k nimž se sociální demokracie rakouská přiznává. — Zlatá slova! Měla by býti všude v politických klubech vyryta. Věak zvláště zapamatovati by si je měla naše tak zvaná "Strana Pokroková".

Ptáte se kdo to je? Jsou to lidé, strana, která sic hlásá se svobodomyšlnou, ale která přemrštěností požadavků hází vlastně svobodomyšlné straně pod nohy klacky. Pokrokové straně velmi blízko byla nedávno odsouzená "Omladina" K straně této co náčelníci patřil odsouzení K. St. Sokol, dr. Rašín, fil. Hajn, redaktor Škába, prof. Šmíd Louis, propuštěný JUC Čížek atd.

Ostrá, bezohledná politika a jejich opozice polou násilná jest dnes vrháná se na bodáky. A také bezúčelné. Mář se jim síla opozice zdravě, ničť se existence a účinek? Žádný, leda zosuzení českého jména.

Jako nepomůže nářek nad každou křivdou Čechům učiněnou, tak nepomůže také malicherná msta na státu a jeho orgánech. Nebo lze jmenovati politikou, neb politickým skutkem, pobuňjící řeč ve stínu bodáků; lze jím jmenovati mazání orlůků rakouských; ba lze jím jmenovati i zosuzení poslanců, kteří této, t. zv. "pokrokovým" snahám nepřejí? (Herold, Kaizl, na něž K. Stanislav Sokol na cestě lomnické zle hartušil; nebo Špindler, jemuž JUCC.ček v posledním svém procesu Mrvové zle posvětil.)

Jsou li pokrokaři svobodomyšlní, ať si zapíší heslo socialistů za uši. Jinak bude povinností svobodomyšlné strany zřici se jich jako kdy-si Masarykovců.

Svobodomyšlná strana chce a pečetivě také zastupuje všechny vrstvy lidu českého, jesti ona pravá lidová strana. Proto dělnictvo i rolnictvo,

měšťactvo i venek v ni náleznov nářiti. Jen odstraňme to co nás dělí, budme i v taktice pokud možno jednotti a pak opravdu pokročíme!

Ostatně dnes je u nás jasno.

Společné proudy, které snahí se souměrnou snahu svobodomyšlné strany rozrušiti, jsou prasatě. Sic noviny, české delegaci nepřátelské, nadělají mnoho hluku o domnělých roztržkách a neshodách v mladočeském táboře, ale ve skutečnosti nie se všeho není pravda. Mladočechi stojí pevně, jauce podporováni až na nepatrné výjimky celým národem neoblomně, věrně. Dokazují to: nedávné voličské schůze, v nichž i drabdy staročeský Benesov, královská Plzeň, staročeská bašta Kolín a jiná města a města tisícovými ústy se prohlásily pro své svobodomyšlné poselstvo. Podobné projevy učiněny byly delegaci také přemně z neprošetřených osad a korporací.

I socialistické schůze české vysvěly na prospěch mladočeského postupu. Společné proudy, Mladočechům pádu pod nohami rvoucí, tvoří pouze nečetní Staročechi, několik set šlechticů, pár nedomrzelých Masarykovců a sdružení internacionálů, lidi to bez národnosti, pouhých chlebařů.

Pěkně to sdružení, pěkně strany pohromadě! Jejich seznam vám stačí k poznání, že spodní proudy pětimilionovému národu nejsou nebezpečny a že čeští poslancové mohou spokojě konati své povinnosti u víře, že jde národ a nimi. — Vy pak za mofem revěte tomu, co mnohé nepřejelí listy budlají. Štěkají na město.

Ústřední Matice Školská v Praze a "Komenský" ve Vídni mají u nás stále hojnou práci. Zeela přirozené! Stát nedá opozičnímu národu ani tcho, co mu právem patří, tím spíše tedy neposkytne ochrany české národnosti tam, kde je v úzkých. Vídeň si utonulí Čechů v germánské záplavě přeje, proto ochraňovač práci musíme konati sami. Zvýšené sbírání naše na Matici a na Komenského je tedy jaksi známkou uvědomělé opozice. Proto sbírejme houževnatěji, ať Matice v Čechách, ve Slezsku a na Moravě může zříditi si nové opatrovny, nové školy, nová gymnasia, ať Komenský ve Vídni udrží čestně českou školu, kterou stát nechce obdařiti ani právem veřejnosti!

Mnoho osad u nás volá po Maticní škole, Hodonin touží po gymnasiu. Tož platme národní daň! Obě korporace nadebrané potřebují, čb obrátí jistinu peněžní v jistinu národní. Němci sbírají na "Schulverein" v říši a kde je Němec živ; sbírejme na Maticičku a na Komenského kde jen bydlí Čech!

Národopisnou výstavu českou stihl tentýž osud jaký stihá předešlá útavy. Nedostalo se jí od vlády podpory. Za to rozčeřila se občtavost česká. Co nedala vláda, zaplatili Čechové a dnešní dobou je "Národopisná Výstava Česká" zabezpečena na rok 1895. Bude jaksi opoziční! Škoda že ne cele. V čele jejím stojí šlechta koaliční a to jaksi čistý národní ráz její kalí. Šlechta česká není! Nu, za to ale celá "národopisná" ve všech oborech a odvětvích bude česká a život na ní bude ryze český, neboť Němci, šlechta ba i

staročechi kdo možno vyhnuo se jí. Za to tím milejší bude výstava Česká, lids. Proto ať roste, kvete — bílí se! S pracovi na výstavě již se počne. Jakmile garanční fond dostoupí 100,000 zl., odevedl zem. výbor výstavě výboru národopisné výstavy a stavby počinou.

České divadlo — umělecký ruch v Čechách. Naše národní kaplička nad Vitavou dělá národu čest. Splnila vše, čeho jame se do ní nadáli: je stádem uměln dokonalého, reprezentuje se svou starbou i činností a jest školou pro život národní opravdovou. V posledním ohledu ovšem často dojde k srážce, neboť německý zemský výbor a intendant Národního divadla pověstný Gersabek, či Jeřábek, neradi vidí v Národním divadle mnoho vlastenců. Ba došlo již ku srážce v Národním. Jsou to známé věci. Za subvenci, chudí než na německé divadlo, musí dát si naše, s našich peněz postavené "Národní" mnoho libiti. Než i při tom krásný chrám českého umění architektonického, sochařského i malířského co do stavby, literárního a hudebního, co do působnosti jest vzácným ústavem v ardeí Evropy, k němuž obrací se zraky vzdělaného světa často. Stavitelé nových světových divadel rádi dojíždějí shlédnout našť kapličku a mnohé dle její vzoru ko přují. České kusy se překládají do cizích řečí, česká hudba jako Smetanova a Dvořáková hřebe světem, čeští umělci virtuosové i herci zaplavují, jauce všude oslavováni, vyukajet města na pevnině.

A s tímto směrem uměleckým souměrně mohutní i jiná odvětví umění. Jea malý, nepatrný doklad. Náš ilustrátor Krejčík (ilustruje hlavně Humory a Šťpy) obstarává ilustrace nejlepších listů humoristických ve Vídni, v Berlíně a v Paříži; naši malíři Brožík, Márolda a Hynais pracují najmě pro Paříž a Londýn; náš Sv. Čech obdržel ve Španělsku první cenu za básničku, konkurenční oslavu Calderona atd. atd.

Rosteme! — Kým jsme si toho jen vědomi! Jak potom bude vypadati opozice národa vysoce vzdělaného, osviceného, proslulého světem, národa bohatou vlastí nadaného...

Národohospodářské poměry v Čechách bohužel neodpovídají bohatosti české země. Ukázali jsme již jindy a vy ze zkušenosti znáte proč. Máme sverací kazajku daní a platů, z nichž tyžž země jině. Čechy jsou popelkou. Kdyby jim ostaly peníze do Vídne odváděné, kdyby jim ochráněny cly ostaly v plné ceně výrobky a plodiny domácí, jak by tu národní hospodářství zkvětlo. Snížení daní, síř drah, ochrana domácích produktů tož kouzelný proutek, kterým by Čechové záhy utěšeně zbohatli navzdor tomu, že mnohé odvětví průmyslové mají v rukách cizáci.

Ale jak dobýt prutu?
Českým státním právem!!!!
He tuť jsme tam, čím jsme počali. U boje s vládou, u opozice.

Nuže ať žije, roste a ovoce nese česká opozice, tato jediná dnes cesta k dosažení české samostatnosti!

Severovy prášky proti bolestem hlavy pomohou vždy. Mějte je po ruce.

Domovy pro ty, jenž je nemají.

Farmy pro všechny nájemce, poslední příležitost dostati vlastní domov. Nyní jest příležitost dostati dobrý, laciný farmy v širokém údolí horního Republicanu.

České osady v tomto údolí všechny prospívají. Píšte na Hon G. W. KEYS, U. S. Com'r., Oberlin, Kans., vám může pověditi o mnoha laciných farmách. TH44 3m

JEDEN ZDARMA \$14.

VYSTUHNĚTE SI TOTO, a zašlete nám spolu se \$14 a obrázíte náš Vysokoramený Slingový šicí stroj se zlepenou deskou, a vláknovým liberátorem a cylindrovým člunkem, který sám se navíjí a kterýmž možno otevřiti aniž by tím trpěla nějaká část, majetě dokonale a jemně napnuti. Toto zdokonalení stroje používá i veškeré přednější vyřabitelé šicích strojů, neboť zaručuje vždy dokonalý steh. Stroj opatřen je automatickou cívku, jehlou, která se sama navleká a dále všim potřebným, jehlam, olejem atd. Kovové části jsou dílem lakovaný a políceny, dílem niklovány. Steh je na obou stranách stejný. Veškeré části, na nichž záleží, pečlivě zhotoveny jsou z jemné ocele a dobře zpracovány. Dřevěná část jest z nejlepšího nebo dubu, pěkně provedena, podstavec je nejnov. vzoru a pevný, spočívá na 4 kolečkách a snadno se posunuje, má velké pásmové kolo a chránidlo. Stroj má vlastnost 66 doll. záruka na 10 roků. Nenechte si ujiti tuto příležitost a objednejte si jej. Budete spokojeni. Jinak peníze vrátíme. Stroj každý jest pečlivě zabalen, že dojde v dobrém stavu zaručeno, a zaslan na dráhu zdarma. Na třicetdenní zkoušku.

ZDARMA obdrží jeden stroj každý, kdo zakoupí nebo obstará koupí 10 strojů. Píšte pro katalog.

The OXFORD MANUFACTURING CO., 342-344 WABASH AVENUE, CHICAGO, ILLINOIS.